

Тоомсрта хөөчин бригадт

Шорвин кецин тег—энэг-зах уга. Нуднā харанд—энэгдāн манурсн тег. Хаалгь кббгьад сала-сартгуд, голмуд харгьна. Теегин бргн агьугьар бависн шарлджн бвстā хар толгьас тонталдна. Хая-хая теегин нурбоодг үзгднā. Элвг идгтā царньгар отар хбн иддж йовна.

Бидн „Путь к коммунизму“ гидг колхозин ах хбч Иван Федорович Чернявский бригадур адгьдж йовлавдн. Эн, оратад асхн серүн ордж йовх цаг билā. Бргн царнь, сер-сергисн серүн салыкта. Машин, дундин чигā хурднар гүүдж йовна. Тнигдж йовтл, колхозин ахлач үр Соловьев келв:

—Энүнās сән хбчнин бригад олш угат. Эрдмтā кун, эрдмтā болхларн, ямаран гинāt. Ниднин джил цббкн отар-хб эрт хаврар хургьлулхар седād, цуг хбчнрāн авч хālāлāвдн. Мана улс кбдлмшт дурта, седвār-шунитта улс. Ахар келхд, йоста патриотнр. Болв тинм эркн кергиг кенд даалгьхмб? Эн кбдлмшт ицлтā колхозникуд кергтā. Кбдлмш авсн кун кемр түүгāн эс чадхла джаньгьр зовлнъгас хуурч болшго. Тнигкеснā хбн, март сард хургьлулгьна олзоршинь медүлхд күчр.

Нег дакдж конторт, кенд даалгьхан сандж-тоолдж суулавдн. Генткн, үүдн хард гигād, Чернявский кабинетд ордж ирн: „Отар хбдāн март сард хургьлулхар седлжāнāвдн“—болв.

Правленā цуг чледүд нег дуугьар: „Та, Иван Федорович, сән керг-төр күцāхār сандж шииджт,“—гидж келцхāv.

Эн үг хбчд бргмдж болв. Чернявский, суугьад, нег агчмд тагчг бāдлжāгьād, цугтагьинь даранднь келв. Түүг юугьинь келхв, цуг эн хамгин тускар бийāсн суртн гидж ахлач келв.

Автомашин сāннār йовгдад уга хаалгьар хаджигьād, салагьур укс орад, бидрин кец деер гарад ирв. Дакин нег брāl час йовад, хбч Чернявский зогсджасн газрт ирввдн. Иван Федоровичиг отарин ббр үзввдн. Эн хойрдгч хбчтāгьāн күүнддж суудж. Хбдннь цомгин ташугьар, сән идгār делād иддж йовна. Мана автомашинā моторин ā сонъсчкад, босад, гирлгāн түшād, санл санджах бāдлтāгьār бкās гигād зогсв.

Харгьлдсн түрүн агчмас авн ахлач хбч хойрин х оор-

нд кур-күүндвр болв. Негнь, керг-төр ягьдж йовхинь соньмсдж сурв, наадкнь—хārү бгād, эврāннь халхас неквр тāvб. Иван Федоровичин келсн үг-күүндврās, колхозин цаарандк бслтин тускар эн хбч ягьдж соньмсдж-шунджахинь меддж болхмн билā.

—Би иигдж санджанав: нāднр хбднин цуг сән отармудиг үвлār болн эрт хаврар хургьлулгьнд орулх кергтā,—гидж Чернявский келв. Эн кбдлмш ик олзта-орштань цугтад ил медгдджāнā. Дакад, хб бсглгьār темдглгдсн зура түргār күцāгдхмн,—эньн гол керг-төр болджана.

Тинм куундврин хбн, февраль сард хб хургьлулгьна туск тодрха тбрүр орицхав. Хбн үвлэх газрур одтн гидж Чернявский сурв. Бидн дуг гигād збвшārвдн.

Машинд орад сууджагьад: энүнд, хол биш,—гидж тер кел в. Мал үвлэх участкур күрād ирхлā, хālāхитн сурлжāнāвдн—гив.

Бригадт йилгьдж гаргьгдсн үвлин малин идг, кесг километр делггдлж налана. Кошармуд эргнд эвдгдād уга малин идг бвсн. Май сард хадгдсн бвснā скирдс бас энүнд дерāлдлжāнā. Кошарла зерглдж дулан хашас зогсджана. Эднā негнь, күццдāн кегдād уга, болв шидрās белн болхмн гидж Иван Федорович иткүлнā. Үвлиннь хālāхлā, дулан хашаст зуг шалдвр кергтā.

Иван Федорович Чернявский хбч болдж түрүн джилдāн кбдлжāхш. Эн хбчнин кбдлмш—сургьмджта, дамшлтта. Ниднин джил энүнā бригад хбчгāн ягьдж хургьлулсна болн хбд үзмджтā сāннār үвлзүлхин тблā ода ямаран кбдлмш кегдлжāхин тускар медүлхār седлжāнāв.

Иван Федорович Чернявский бригад март сард хбд хургьлулгьндан, кинтн болхас бмн белдсн. Хбчнин бригадин улс эврā күчн-чидлārн дулан хаша, баз белдлж кегьād, гермүдāн шалдлхала. Намрин хагсу сән цагла малин хот-бвсāн, гуйр-буудлгьāн, минеральн хот-хоолан хоршадж белдлж авла. Малин идгин участк хувагдад диглгдлā. Кошарин ббр бāх малин идгиг кбг тāvлгьнā цагт, үвлин кинтид болн хаврар, хбд хургьлджах цагт олзлгднā. Хбнā тбл авлгьн тбгсхлā отар холин идгт идшлнā.

Үвлин цагт арднь ордж ас-

рсна ашд сән тбл авгдсн. Хургьлсн 100 хбн болгьнас 118 хургьн авгдла. Цуг эн хургьд бүрн экāsн салгьгдла.

Ода эн хбчнин бригад, урдк кевтāн бас үзмджтā сән белдвр келж йовна. Үвлэх хбн болгьнд 2-д центнер бвсн белдгдлж, гуйр-буудā болн минеральн хот-хол бас белдгдсн бāнā. Искусственн кбг тāvлгьн бүрдāнъгьү сāннār тбгсдж.

Маниг хārү хārдж йовх цагт, Иван Федорович Чернявский эврāннь ухалджасна тускар иигдж келв:

—Би 1955 джилд Цугсоюзин селāнā эдл-ахун гāāхүлд одлав. Мана ори-нутгин сәнгисн хбчнр эврāннь кбдлмшин үлгүр болн күцл үзүлджāсн павильонсиг оньган бгч шиндлдж хālāлāв. Нег дакдж, Ипатовск района „Советское руно“ гидг совхозин ах хбч Золотаревла күүндх цаг харгьв. Хбчнрин керг-тбрин тускар сāннār таардж күүндвдн. Үр Золотаревин келсн үг меднāв. „Гертāн ирчкād, эврā отар хбчгāн март сард, эс-гидж үвлār хургьлулх селвгāн бгчāнāв, эндү болх уга. Эн үгннь мини уханас гархш. Тегād тнигдж хбднин кбг тāvхār шиндлāв. Давсн джил джбблн эс болв чигн, хбнā тбл му болсн уга, 1958 джилд 100 нāднр хбн болгьнас 135 хургь авхар седлжāнāвдн.

Нег цббкн агчмин дунд үг-күр уга, тагчг йоввдн. Нярн суугьад, улатрад, асхн болдж йовла. Чернявский, генткн сандннь орсн мет: сән сүвселвг бгсн хбч Золотаревла харгьлж, эврā ханлтан келх дурн күрнā.

Асхн хбд ирчксн цагт отар зогсджах газрур ирввдн. Хойр фонарь урнь-урнь гидж шатлжана. Нохас хууллв. Машин зогсад, терүнās Чернявский гарад ирхлā, нохасин ā номгьрв.

—Не сән, эрүл-менд бā!—гидж ахлач келв. Иван Федорович, машин гаргьлж йовулджагьад, гаран дайлад мендлв. Харнъгьү болдж олв. Теньгрин одд гилс-гилс гидж чирмдв. Ашта сән кбдлмштā хбч Чернявскās сән уханседклтā гарч йоввдн. Колхозин ахлач мана ухан-седкл медлжāх бāдлтāгьār—иигдж келв: „инм хбчнртā ямаран төр болв чигн хагьлдж, күцāдж болхмн“.

А. ПАВЛОВ.